

Hliněné „paneláky“ v jemenském Shibamu

Vzdálený a málo známý Jemen, zapomenutá země na jihu Arabského poloostrova, má v seznamu světového dědictví UNESCO tři zápisy: starou část metropole Sana'a, historické islámské město Zabid a Shibam, historicky nejvýznamnější sídlo dlouhého pouštního údolí Wadi Hadhramaut.

Dráty: symbol pokroku

Posledně jmenovaný Shibam se v průběhu let stal ikonou hliněné architektury, která je typická pro pouštní a suché oblasti. Představme si úzké, až deset pater vysoké hliněné domy tyčící se do výše kolem třiceti metrů, mezi nimi uzoučké, prашné ulice, v nichž se procházejí ovce, kozy a další domácí zvířata, to vše na přibližně čtvercovém půdorysu o straně jednoho kilometru.

Celek i detaily jsou až neuvěřitelně původní: jediný viditelný prvek technické civilizace v tomto urbanistickém pravěku tvoří všudypřítomné dráty elektrického vedení, jen výjimečně se ulicí prodírá otřískaný pickup. Monotónní hnědookrovou barvu občas přerušují nabílené stěny některé z šesti místních mešit. To vše obehnané nízkou (samozřejmě hliněnou) hradbou, která je proražená jedinou bránou.

Nejdelší vádí

O historii Shibamu existuje minimum zpráv. Jisté je, že Wadi Hadhramaut, nejdelší vádí celého Arabského poloostrova, bylo osídleno nejméně od doby evropského starověku: tuto krajinu zmiňuje bible i korán. Historické písemné zmínky o Shibamu jsou více než sporé, panuje ale všeobecná shoda na tom, že Shibam existoval již ve 2. století n. l.

FOTO: ŠTĚPÁN VÍTEK

INFORMACE

Nejsnazší přístup do Shibamu (na seznam UNESCO se dostal v roce 1982) vede přes letiště ve 20 km vzdáleném Saayunu. To prodělává rekonstrukci, která však má být brzy ukončena. Poté lze očekávat denní lety ze Sana'a a Adenu, možná i z jiných destinací. Pozemní trasa mezi jemenskou metropolí Sana'a a Shibamem je nyní již celá asfaltová, cesta autobusem nebo sběrným taxíkem trvá asi 10 hodin. Pozor! V současnosti nejsou cizinci do celého Wadi Hadhramaut vpouštěni bez asistence místní cestovní kanceláře. Nejobvykleji tedy do Shibamu přijedete jeepem s najatým řidičem, který u policejních kontrol vyřídí potřebné dokumenty.

Důvod, proč v této zcela odlehle a dodnes špatně dostupné krajině vzniklo poměrně husté osídlení, je prajednoduchý: voda. Životodárná tekutina představuje jeden z největších problémů Jemenu, neb se jí zoufale nedostává. Ve Wadi Hadhramaut je však vody z mělkých podzemních horizontů vždy dostatek jak k zásobování obyvatel, tak k zavlažování polí. I klima, na evropské poměry ne zrovna salonní, je příznivější než v nesnesitelně vlhkých a horkých oblastech při pobřeží Arabského moře (přesto jsou zde v letním půlroce teploty nad 40 °C normou).

Šest i osm pater

Stejně jako je málo známo o dějinách Shibamu, není se příliš o co opřít, ani pokud bychom zkoumali stavební vývoj zdejších domů. Layout města zřejmě zůstává původní z doby dosti dávné – pravděpodobně z období krátce po devastující povodni někdy na přelomu 13. a 14. století. Materie jednotlivých domů sotva vydrží více než pár desetiletí, maximálně jedno až dvě staletí. Jsou to ovšem jen odhady, stavební dokumentace či jiné „byrokratické zbytečnosti“ se tu samozřejmě nevedou. Městské domy, kterých je dnes kolem pěti set, jsou nejčastěji šesti- až osmipatrové s tím, že nejspodnější jedno až dvě podlaží jsou obvykle z kamene (kvůli izolaci), zbytek z nepálených hliněných cihel. Charakteristickým prvkem domů jsou také krásně vyřezávané dřevěné rámy oken i zárubně vstupních dveří. Ploché střechy a někdy i stěny nejhořejšího podlaží jsou natřeny bílým vápnem, které tvoří ochranu proti smývání hlíny; to když zde, obvykle jednou až dvakrát za rok, zaprší. ●

ŠTĚPÁN VÍTEK